

FESTSPILLENE
I BERGEN

PROGRAM
KR 20

HÅKONSHALLEN

FREDAG 03. JUNI KL 19:30

Vertavo Strykekvartett

m/Birgitte Christensen

BERGEN
INTERNATIONAL
FESTIVAL

25. MAI — 08. JUNI
2016

Vertavo Strykekvartett m/Birgitte Christensen

HÅKONSHALLEN

Fredag 03. juni kl 19:30
Friday 03 June at 19:30

Varighet: 1 t 30 min inkludert pause
Duration: 1 h 30 including interval

Vertavo Strykekvartett *Vertavo String Quartet*

Øyvor Volle fiolin *violin*

Annabelle Meare fiolin *violin*

Berit Cardas bratsj *viola*

Bjørge Lewis cello

Birgitte Christensen sopran *soprano*

ARNOLD SCHÖNBERG (1874–1951)

Strykekvartett nr. 2 i fiss-moll *String Quartet no. 2 in F sharp minor*, op. 10

1. MåBig *Moderate*
2. Sehr rasch *Very brisk*
3. "Litanei", langsam *"Litany", slow*
4. "Entrückung", sehr langsam *"Rapture", very slow*

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756–1791)

Strykekvartett nr. 14 i G-dur, «Vårkvartetten» *String Quartet no. 14 in G major, 'Spring', KV 387*

1. Allegro vivace *assai*
2. Menuetto
3. Andante *cantabile*
4. Molto *allegro*

Introduksjon ved Annabel Guaita kl 18:55. *Introduction in Norwegian by Annabel Guaita at 18:55.*

Sponset av *Sponsored by* DNV GL

BALANSEKUNST

I DNV GL (tidligere Det Norske Veritas) er vi opptatt av sikkerhet, kvalitet og integritet. Vi er nå 15.000 ansatte i 100 land, som hver dag jobber mot et felles mål: En sikker og bærekraftig fremtid. Vår rolle består ofte i å balansere næringslivets og samfunnets interesser. Vi kaller det balansekunst.

Vårt samarbeid med Festspillene understøtter denne forpliktelsen overfor samfunnet. For kultur og samfunn går hånd i hånd.

Derfor er vi stolt hovedsamarbeidspartner for Festspillene i Bergen.

Lær mer om oss på www.dnvgl.com

Intense inspirasjonskilder

Mens Schönberg i en periode med familieforviklinger lot seg inspirere av dikt, var det beundring og konkurranseinstinkt som trakk Mozart til strykekvartetten.

Den østerrikske komponisten **Arnold Schönberg** publiserte i alt fire strykekvartetter. Strykekvartett nummer 2, opus 10 ble skrevet i en svært følelsesladet periode i komponistens liv og representerer på mange måter et brudd med tradisjonene. Å innføre en sopranstemme i en strykekvartett var et helt nytt grep ingen hadde gjort før ham. De tre første satsene har også en svært utvidet form for tonalitet. Den fjerde satsen er Schönbergs første eksperiment i atonalitet, selv om satsens eventyrlig harmonier ender i en søkende fiss-dur akkord.

Det var Stefan Georges diktsamling *Der siebente Ring* (*The Seventh Ring*) fra 1907 som inspirerte Schönberg til å søke andre tonekonstellasjoner. Det finnes også en åpenbar sammenheng mellom musikken og Schönbergs emosjonelle uro på denne tiden. Verket er dedisert til hans kone Mathilde Schönberg, som i denne perioden hadde en affære med den ekspresjonistiske maleren Richard Gerstl. For å få en slutt på dette forholdet, tok Schönberg sin lille familie med ut på landet for å tilbringe sommeren der. Da han konfronterte sin hustru, forlot hun ham og deres to barn. Det var spesielt vanskelig for Schönberg siden Gerstl var både Schönbergs venn og nabo, og mange ganger hadde vært hos dem i festlige lag. Schönberg fullførte kvartetten denne sommeren. Anton Webern – Schönbergs dedikerte elev – var den som overtalte henne til å vende tilbake til familien sin. Dette førte til at Gerstl satte fyr på atelieret, stakk en kniv i brystet og hengte seg. Bare syv uker etter Gerstls død, 21. desember 1908 i Wien, ble verket urfremført av Rosé Quartet og sangeren Marie Gutheil-Schoder.

Tredje sats bygger på diktet *Litanei* og er et rop om hjelp fra en forlatt sjel, noe som gjenspeiles i musikken. Vi kan høre at musikken iblant refererer tilbake til begynnelsen av verket som

om den prøver å gjenvinne en viss følelse av stabilitet, men er ikke i stand til å opprettholde den særlig lenge. Siste sats, *Entrückung* åpner med den berømte strofen «Ich fühle Luft von anderem Planeten» («Jeg føler luft fra en annen planet») og Schönberg går her enda lenger inn i sitt nye musikalske univers. Urfremføringen førte til slagsmål i salen og ble lenge omtalt i pressen som Schönberg-skandalen. Det var hard kost for borgerstanden i Wien, men kan også ha vært et utslag av antisemittiske holdninger. Verket ble skjellsettende for maleren Vasilij Kandinskij, som hørte en fremførelse av denne i München.

Den selvsikre 25-åringen **Wolfgang Amadeus Mozart** ankom Wien i 1781. Året før hadde Joseph Haydn publisert seks strykekvartetter i opus 33 og med dette etablert en ny sjanger som satte høyere krav til komponistens intellekt og håndverk enn noen gang før. Mozart hørte denne musikken, og med en blanding av beundring og et snev av konkurranseinstinkt gikk han i gang med å komponere for strykekvartett. Til forskjell fra mange andre tilfeller, var den ikke inspirert av en pengeinnbringende bestilling, men av ren inspirasjon. Mozart brukte også uvanlig lang tid på å ferdigstille de to store kvartettene fra denne perioden. Mange korreksjoner i partituret avslører at dette ikke var et enkelt medium for Mozart å skrive for. Når Haydn fikk høre resultatet skal han ha sagt til Mozarts far at Mozart var blitt en stor komponist med sans for den østerrikske komposisjonsstil. Da dette kom Mozart for øret, svarte han med å sende et takkebrev til Haydn der han oppnevner ham til sin musikalske far og samtidig dediserer kvartettene til ham.

Tekst: Annabel Guaita

Intense sources of inspiration

While Schönberg in a period of family difficulties was inspired by poetry, what drew Mozart to the string quartet was his craving for admiration and competitive instinct.

The Austrian composer **Arnold Schönberg** published a total of four string quartets. His String Quartet no. 2 opus 10, which he wrote during a turbulent time in his personal life, breaks in many ways with tradition. Introducing a soprano voice into a string quartet was unheard of. The tonality of first three movements is also extended, and the final movement is his first venture into atonality, although its ground-breaking harmonies end on an F sharp major chord.

It was Stefan George's collection of poems *Der siebente Ring* (The Seventh Ring) that inspired Schönberg to branch out into new harmonic combinations. There is also an obvious connection between the music and the composer's emotional turmoil at the time. The work is dedicated to his wife Mathilde, who at the time was having an affair with the expressionist painter Richard Gerstl. In an attempt to put an end to the affair, Schönberg took his young family into the country for the summer, but when he confronted his wife, she left him and their two children. Particularly difficult for Schönberg was the fact that he himself had invited Gerstl, his friend and neighbour, into the bosom of his family. He completed the quartet that summer. Anton Webern, Schönberg's devoted pupil, persuaded Mathilde to return to her family. This resulted in Gerstl setting fire to his studio, stabbing himself in the chest and hanging himself. Only seven weeks later, on 21 December 1908, the work was premiered by the Rosé Quartet and the soprano Marie Gutheil-Schoder in Vienna.

The third movement, based on the poem *Litanei* (Litany), is a cry for help from a lost soul, both in words and music. The repeated references to the melody at the beginning of the work suggest an attempt to regain an impression of stability but an inability to sustain it. The final movement, *Entrückung*

(Rapture) opens with the famous verse 'I feel air from another planet', and Schönberg takes us further into his new musical universe. The first performance was greeted with heckling and was long referred to as the 'Schönberg affair'. The composition was difficult for the bourgeoisie of Vienna to swallow, but anti-Semitic attitudes may also have played a part. The work convinced the painter Wassily Kandinsky, who heard it performed in Munich, that he and Schönberg were kindred spirits, and he initiated a correspondence and friendship with the composer.

On arrival in Vienna in 1781 **Wolfgang Amadeus Mozart** was a self-confident 25-year-old. One year earlier Joseph Haydn had published six string quartets, opus 33, and in doing so established a new genre which made greater demands on a composer's intellect and skill than ever before. Mozart responded with a mixture of admiration and competitive instinct by starting to write his own. Unlike many other occasions, his inspiration did not come from a promise of financial return. He spent much longer than usual completing his two great string quartets from this period – he struggled with the genre, as many corrections in the score reveal. When Haydn heard the result he told Mozart's father Leopold that Wolfgang had become a great composer with a solid grasp of the Austrian style of composition. Mozart responded to this praise with a letter thanking Haydn, proclaiming him his musical father and dedicating the quartets to him.

Text: Annabel Guaita

English version: Roger Martin

»Man kann wirklich sagen, daß ich Mozart sehr, sehr viel verdanke; und wenn man sich ansieht, wie z. B. meine Streichquartette gebaut sind, dann kann man nicht leugnen, daß ich das direkt von Mozart gelernt habe. Und ich bin stolz darauf!«

– Arnold Schönberg, 1949

‘You can really contend that I owe very, very much to Mozart; and if one studies, for instance the way in which I write for string quartet, then one cannot deny that I have learned this directly from Mozart. And I am proud of it!’

– Arnold Schönberg, 1949

Vertavo Strykekvartett ble grunnlagt i Norge i 1984. Kvartettens diskografi inkluderer Schumann, Brahms, Grieg, Debussy, Bartók, Nielsen, Asheim og Beethoven, samt Mozarts klarinettkvintett med Martin Fröst. Deres innspilling av Debussy og Grieg mottok Diapason d'Or-prisen. De har samarbeidet med mange musikere, blant annet Leif Ove Andsnes, Håkan Hardenberger, Martin Fröst, Sabine Meyer og Isabelle van Keulen. De var nylig på en kvintett-tur med den britiske pianisten Paul Lewis. I 2005 ble kvartetten hedret med den britiske pianisten Paul Lewis. I 2005 ble kvartetten hedret med Grieg-prisen. Ti år tidligere vant de førstepremien på Melbourne International Chamber Music Competition hvor de også ble tildelt publikumsprisen og Kritiker-prisen. Vertavo var kunstneriske ledere for Festspillene i Elverum i mange år, og lanserer sin egen kammermusikkfestival – Vertavofestivalen – i september 2016.

***The Vertavo String Quartet** was formed in Norway in 1984. The quartet's discography includes Schumann, Brahms, Grieg, Debussy, Bartók, Nielsen, Asheim and late Beethoven, as well as the Mozart Clarinet Quintet with Martin Fröst. Their Debussy and Grieg recording received the Diapason d'Or. They have collaborated with many great musicians including Leif Ove Andsnes, Håkan Hardenberger, Martin Fröst, Sabine Meyer and Isabelle van Keulen. They recently undertook a quintet tour with the British pianist Paul Lewis. In 2005, the quartet was honoured with the Grieg Prize – Norway's highest recognition of musical excellence. Ten years previously they won First Prize at the Melbourne International Chamber Music Competition where they were also awarded*

the Audience Prize and the Critics' Prize. Vertavo Quartet were Artistic Directors of Elverum Music Festival for many years and are now excited to be launching their own chamber music festival – Vertavofestivalen – in September 2016.

Birgitte Christensen studerte ved Norges musikkhøgskole, og har etablert en karriere både nasjonalt og internasjonalt. Operaoppdragene har tatt henne til Staatsoper Berlin, Komische Oper Berlin, Semperoper Dresden, Staatsoper Stuttgart, Nasjonalteateret i Mannheim, Landes Theater Innsbruck, Teatro Municipal de Chile, Bolshoiteateret i Moskva, samt ofte til Nasjonaloperaen i Oslo. På Nasjonaloperaen har hun hatt roller som Kleopatra i *Julius Cæsar*, Nattens Dronning i *Tryllefløyten*, Musetta i *La bohème*, Violetta i *La traviata*, Donna Anna i *Don Giovanni*, Vitella i *Titus*, Elisabetta i *Don Carlo* og tittelrollen i *Poppeas kroning*. Hun er også en meget etterspurt konsertsanger, og opptrer regelmessig i konserthus og ved festivaler i Europa. Hun har sunget med dirigenter som Marc Soustrot, Fabio Bondi, Adam Fischer, Teodor Currentzis, Alessandro di Marchi, René Jacobs og Jukka Pekka Saraste.

Birgitte Christensen trained at the National Academy of Music in Oslo, and has an established career both nationally and abroad. Opera engagements have also brought her to Staatsoper Stuttgart, National Theater Mannheim, Teatro Municipal de Chile, the Bolshoi Theatre Moscow and most frequently the Norwegian National Opera, where her roles include Cleopatra in *Julius Caesar*, Queen of the Night in *The Magic Flute*, Musetta in *La Bohème*, Violetta in *La Traviata*,

Donna Anna in Don Giovanni, Vitella in Titus, Elisabetta in Don Carlo and the title role in The Coronation of Poppea. Birgitte Christensen is also in demand as a concert singer, and performs regularly in concert halls and at festivals in Europe, collaborating regularly with such eminent conductors as Marc Soustrot, Fabio Bondi, Adam Fischer, Teodor Currentzis, Alessandro di Marchi, René Jacobs and Jukka Pekka Saraste.

Festspillspisesteder

Kombiner kultur- og smaksopplevelser under Festspillene.

Festspillspisestedene ligger alle i nærheten av våre arenaer, slik at alt ligger til rette for en helaften med utsøkte kulinariske og kulturelle opplevelser.

Her finner du et utvalg spisesteder med god mat, ulike prisklasser, og med variert menyprofil. Festspillspisestedene tilbyr en egen Festspillmeny, og som innehaver av Festspillkortet får du 20 % rabatt på all mat. På noen av spisestedene kan du kanskje også få en liten musikalsk opplevelse i festspillregi mens du nyter ditt måltid.

BARE Restaurant

Radisson BLU Hotel Norge,
Nedre Ole Bulls plass 4
40 00 24 55

BARE Vestland

Vågsallmenningen 1
40 00 24 55

Bekkjjarvik Gjestgiveri

Bekkjjarvik
55 08 42 40

Bien Bar

Fjøsangerveien 30
55 59 11 00

Bien Snackbar

Fjøsangerveien 30
55 59 11 00

Boha Restaurant

Vaskerelven 6
55 31 31 60

Colonialen Litteraturhuset

Østre Skostredet 5-7
55 90 16 00

Colonialen Restaurant

Kong Oscars gate 44
55 90 16 00

Dråpen Vinbar

Vaskerelvsmauet 1
90 29 99 00

Enhjørningen Fiskerestaurant

Bryggen 29
55 30 69 50

Holbergstuen

Torgallmenningen 6
55 55 20 55

Lysverket

Rasmus Meyers allé 9
55 60 31 00

Lysverket på Festspillplassen

Festspillplassen,
Paraplyen
55 60 31 00

Ole Bull Restaurant

Radisson BLU Hotel Norge,
Nedre Ole Bulls plass 4
55 57 30 00

Pascal Mat & Vin

Scandic Neptun,
Valkendorfgate 8
55 30 68 00

Restaurant Lucullus

Scandic Neptun,
Valkendorfgate 8
55 30 68 00

Roast Restaurant og Bar

Scandic Ørnen,
Lars Hilles gate 18
55 37 50 00 (50)

Royal Gourmetburger & Gin

Neumanns gate 2A
56 90 12 33

To Kokker

Bryggen 29
55 30 69 55

Wesselstuen

Øvre Ole Bulls plass 6
55 55 49 49

